

- před zahájením práce pečlivě vysvětlí, co budou žáci dělat a co se mají naučit;
- jde příkladem, sám ukáže, jak bude vypadat zvládnutá dovednost;
- v průběhu hodiny a podle potřeby vysvětluje jednotlivé kroky ke zvládnutí dovednosti;
- poskytuje žákům kvalitní zpětnou vazbu, zdůrazní vše, co se jim povedlo;
- vyčlení dostatek času na to, aby si žáci vyzkoušeli zvládnutí dovednosti samostatně nebo ve skupině;
- ve skupinové práci dbá na dostatek času pro vzájemné hodnocení (např. tak, že se zapojí do práce vybrané skupiny);
- na uceleném, dostatečně náročném textu umožní žákům vyzkoušet si, zda osvojený postup (metodu) zvládnou i samostatně a s méně snadným textem.

Předložená minimetodika vychází ze zkušeností různých autorů, kteří je získali ve své učitelské praxi, a z odborných pramenů, dostupných z Metodického portálu www.rvp.cz:

KOŠTÁLOVÁ, H. A KOL. Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka. Praha : Česká školní inspekce, 2010. 65 s. Dostupné z WWW: <http://www.csicr.cz/cz/85256-ctenarska-gramotnost-jako-vzdelavaci-cil-pro-kazdeho-zaka>.

ALTMANOVÁ, J. Tematický vstup Čtenářská gramotnost [online]. Dostupné z WWW: <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2935>.

Projekt Kecejme do toho. Dostupné z WWW: <http://www.kecejmedotoho.cz/o-projektu>

Sledujte Metodický portál www.rvp.cz, na kterém se budeme tomuto tématu podrobně věnovat. Můžete si zde také vyměňovat informace a zkušenosti s kolegy (např. modul Blogy a další).

Autor fotografií:

Jiří Dobruský, zástupce ředitelky Základní školy
a mateřské školy Všenory.

Fotografie použity s povolením autora a ZŠ a MŠ Všenory.

Minimetodika – metodická podpora pro učitele. Vydal NÚV, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10, divize VÚP, Senovážné náměstí 1588/4, 110 06 Praha 1. Praha 2011.

Rozvoj čtenářství napříč školou

Minimetodika VÚP

Čtení a čtenářství jsou jedny ze základních pilířů, na kterých stojí kvalitní zapojení každého člověka do společnosti. Cílem základní školy je naučit žáky, kteří přišli z různých sociálních prostředí, správně číst a chápat vše přečtené. Návyky a strategie dobrého čtenáře jim významně pomohou obstát v tvrdé konkurenci na trhu práce. S jejich pomocí se budou moci v životě dále vzdělávat a adaptovat se na nové sociální podmínky, aby byli úspěšní a jednou mohli dobře vychovat své vlastní děti.

Tato minimetodika nabízí učitelům všech předmětů, nejen českého jazyka, návod, jak naplňovat tak důležitý úkol, jakým je výchova ke čtení a čtenářství. Zároveň seznamuje všechny zázemí s existující odbornou literaturou.

1. Čtení je ve škole důležité.
2. Knihy jsou dostupné všem.
3. Žáci čtou často, pravidelně a ve všech naukových předmětech.
4. Žáci si mohou vybírat texty podle vlastní volby.
5. Žáci čtou celé knihy a texty.
6. Žáci ve výuce sdílejí dojmy z četby.
7. Žáci tvoří texty o knihách a vlastní autorské texty.
8. Žákům se ve škole často předčítá, i tehdy, když už sami čtou.
9. Učitelé ovládají čtenářské strategie a vhodné metody výuky, motivují žáky ke čtení a poskytují vhodnou zpětnou vazbu.
10. Učitelé sami čtou, sledují knižní novinky a doporučují jednotlivým žákům knihy a texty, které jsou pro ně vhodné.

Postoj žáka ke čtení

Žák je k četbě motivovaný

- při nabídce různých činností často volí četbu, rád o ní referuje;
- vybírá si, co bude číst;
- bere si rozečtené knihy a další texty domů;
- do čtenářského portfolia si zapisuje i domácí četbu;
- pokud knihu nedočte, vysvětlí své důvody.

Žák předvídá

- odhaduje před čtením podle obálky, autora textu, obsahu apod., zda se mu bude kniha líbit.

Vlastní čtení

Žák se na četbu soustředí

- tiše čte po celou stanovenou dobu;
- nechá se vtáhnout do textu;
- nereaguje na rušení spolužáků.

Žák vyhledá v textu informace

- odpovídá na otázky učitele, používá k tomu danou část textu, vyhledá odpovědi v celém textu nebo ve více zdrojích;
- rozhodne, které informace jsou důležité, důvěryhodné a které potřebují ověřit nebo doplnit.

Žák shrnuje přečtené

- podle potřeby (například úkolu nebo na základě jiné motivace) odliší hlavní sdělení od dílčích informací v textu;
- při čtení formuluje shrnutí, zaměřuje se jen na podstatné;
- při shrnutí dodrží logický sled informací nebo myšlenek.

Žák si v průběhu čtení vyjasňuje souvislosti

- rozpozná, že určité pasáže textu neporozuměl;
- tvoří hypotézy o významu slov a myšlenek;
- své domněnky a hypotézy ověřuje.

Žák si klade otázky pro lepší porozumění textu

- pokládá si otázky, na které lze najít odpověď přímo v textu;
- klade si další otázky, které s textem souvisejí, ale na které v něm není odpověď.

Žák předvídá

- formuluje, jak se bude text dál vyvíjet;
- předpovědi zdůvodňuje: vodítky z textu či vlastní zkušenosti.

Aktiviny po skončení čtení

Žák zachytil základní složky příběhu

- převypráví příběh ve shodě se čteným;
- odliší to, co o postavách říká příběh, od (své) interpretace;
- vyjádří, jaké závěry si z textu pro sebe odnáší.

Žák z textu vyvozuje a posuzuje jej

- odpovídá na takové otázky učitele, na které v textu nelze přímo najít odpověď;
- domýšlí text na základě jiných textů a vlastní zkušenosti;
- vyvozuje z textu závěry, dokáže např. změnit svůj postoj k určitým jevům, souvislostem apod.;
- hodnotí text, srovnává jej s jinými texty, s vlastní zkušeností, s potřebami, které má, apod.;
- odhaduje otevřený i zastřený autorský záměr, své domněnky zdůvodňuje.

Žák hledá a nalézá souvislosti s jinými texty a vlastními poznatky

Žák vyjadřuje svou bezprostřední reakci na četbu

- vyjadřuje slovem, kresbou a dalšími prostředky, co ho při četbě napadá, jaké obdobné příběhy nebo životní situace mu příběh připomíná a co při čtení cítí;
- vypráví o přečtené knize se zaujetím, neomezuje se na fráze.

